

MURÁNYI PÉTER:

A NYELVTANULÁS 10 ÓRIÁSI TÉVEDÉSE

mindennapinlp.hu

termeszetesnyelvtanulas.hu

A nyelvtanulás 10 óriási tévedése

Három évtizede igyekszem segíteni embereknek abban, hogy könnyebben a magukévá tegyenek új nyelveket. Persze nem úgy, ahogy többnyire az iskolában próbálják, hanem úgy, ahogy valósággal lehet. (A sikeres hozzáállást és módszereket a [Természetes Nyelvtanulás – így lehetsz nyelvzseni](#) című könyv taglalja.)

A tanfolyamainkat elvégző sokszáz ember megfigyeléséből arra a következtetésre jutottam, hogy *az embereket elsősorban a téves meggyőződések és a félelmeik akadályozzák a nyelvek elsajátításában*. Illetve létezik még egy, az előbbiekből fakadó harmadik gátló tényező is: nem szervezik meg úgy az életüket, hogy abban megtörténhessen, amit akarnak. Olyannal, akinek valamilyen fontos képessége hiányzott volna, jóformán alig találkoztam.

Itt a leggyakoribb mítoszokat szeretném eloszlatni, hogy tisztábban lásd, mire van valóban szükséged ahhoz, hogy ugyanolyan könnyen és természetesen beszélhess más nyelveken, mint magyarul.

1. Nincs nyelvérzésem

Itt az egyetlen eldöntendő kérdés: A *Homo sapiens* elnevezésű faj tagja vagy-e? Ha nem, akkor valószínűleg igazad van. A Föld nevű bolygón ugyanis ez az egyetlen nyelvérzékkel rendelkező faj, amelyet ismerek. Ezen belül viszont mindenki ugyanolyan genetikusan kódolt képességekkel rendelkezik a beszédre, amilyenel a két lábon járásra. Minden emberi lény tökéletesen képes az emberi nyelvek elsajátítására – ha nem így lenne, nem tudnád ezt elolvasni.

Sokunknak mégis egészen más élményeink vannak a nyelvtanulásról. Vajon miért? Nos, ha a beszélni tanuló gyerekekkel próbálnák azt csinálni, amit később a nagyobb gyerekekkel meg felnőttekkel, hogy padba ültetik őket, szavakat meg igeragozást magoltatnak velük, akkor nem tudom, hogy megtanulnánk-e beszélni. Itt az ideje észrevenni, hogy az anyanyelvünk elsajátításakor *teljesen mást csináltunk*, mint amit ma gyakran nyelvtanítás

címén művelnek. Ha nem ment neked eddig, az alkalmatlan módszerek és elvárások miatt nem ment. Úgyhogy fellélegezhetsz: van nyelvérzéked. Vajon hogyan ébresztheted fel ezt a szunnyadó tehetséget?

2. Helyesen kell beszélnem

Az iskolából eredő rémület, mely szerint csak helyes mondatokat szabad alkotnunk, szinte lehetetlenné teszi a kommunikációt. A tanulás természetes folyamatában hibák sorozatán keresztül közelítjük meg egyre jobban a helyes formát. A beszélni tanuló kisgyerek először félszavakkal, mutogatással fejezi ki magát, majd lépcsőről-lépésre sajátítja el az egyre helyesebb és komplexebb nyelvtani szerkezeteket. Amikor az új nyelven beszélgetsz, a másik nem osztályzatot akar adni, és füttyül arra, hogy megfelelő nemű névelőt mondasz-e. Egyedül az érdekli, hogy megérti-e, amire gondolsz.

Persze a kommunikációt igencsak segíti néhány egyszerű készség, amelyeket jóval könnyebb elsajátítani szavak tízezereinél. Ha például egy picit megtanulod körülírni meg elmutogatni, amire gondolsz, csekély tudással is el tudsz magyarázni egészen bonyolult dolgokat. Egy másik azon kifejezések tára, amelyekkel irányíthatod a beszélgetőtársaidat, hogy a te szintednek megfelelően fejezzék ki magukat. Vagy maga a felszabadult, élvezeteli figyelem, amely szükséges ahhoz, hogy kapcsolódhass a másikkal és tanulhass.

Az a helyzet, hogy ha tényleg a magadává akarsz tenni egy új nyelvet, lehetőleg minél többet kell hibáznod. Így tudod meg, hogy mi mire jó és mire nem; így tudsz gyorsan fejlődni. Teljesen más megérteni valamit, mint készségszinten beépíteni a viselkedésedbe, az utóbbihoz sok próbálkozás szükséges, amelynek a nagy része nem lesz teljesen helyes. Jókora megkönnyebbülés, amikor megengeded magadnak, hogy ne tökéletesen fejezd ki magad. A „csak egy szerencsétlen külföldi vagyok...” és hasonló felmentés-mondatok neked is, a beszélgetőtársadnak is vidámabbá teszik ezt a helyzetet.

3. A külföldiek félelmetesei

A magyartól különböző nyelven való megszólalástól számosan szoronganak. Valaha én is így voltam ezzel, jól ismerem az érzést. Jaj, ez nekem nem megy, mit fognak gondolni, milyen borzalmas a kiejtésem, stb. stb. Ez az érzés az iskolából ered, ahol folyamatosan mérték, bírálták, osztályozták a teljesítményünket. Holott az emberben eredetileg épp olyan

természetes az önkifejezésre, a beszédre való vágy, mint az evés, a mozgás, a szaporodás ösztöne.

Neked hogy esne, ha Grönlandon egy eszkimó magyarul kezdene csevegni veled? A külföldiek is örülnek, amikor az ő nyelvükön próbálunk beszélgetésbe elegyedni velük. És a tökéletlenségünk éppen a természetes segítő ösztöneiket hívja elő. Kissé olyanokká válunk, mint a gyerekek, akikre vigyázni kell, akiket sokat kell dicsérni, hogy milyen ügyesek. A nyelvmániások tudják, hogy valójában milyen hálás szerep a nyelvtanulóé. Elismerő pillantások, vicces helyzetek, minden nap sikerélmények tömege, hogy lám, a negyedik módon mégiscsak sikerült kifejeznünk magunkat és megkaptuk, amit akartunk. Közben egy sereg érdekes dolgot is tanultunk a világról és új barátokra tettünk szert.

4. A beszéd szavakból áll

Mielőtt az emberi beszéd kifejlődött, már évmilliókon át érintkeztek egymással gesztusokkal, nézésekkel, hangszínekkel. Ezek ma is a kommunikáció legalapvetőbb részét képezik, és *minden kultúrában mások*. A franciák jóval többet mozgatják a kezüket a kínaiaknál, az amerikaiak háromszor akkora távolságra állnak egymástól, mint az arabok, a németek sokkal mélyebb hangon beszélnek az olaszoknál, és így tovább. Ezek hozzávetőleges leírásai egy hihetetlenül érdekes táncnak, amelyet minden embercsoport ösztönösen eljár kommunikáció közben.

Mielőtt egyáltalán kinyitnánk a szánkat, az adott kultúra testi jellegzetességeit kell magunkra öltönnünk. Ebbe beletartozik a „testbeszéd”, hogy milyenfajta kézmozdulatokat tesznek a beszélők, mennyi ideig néznek egymás szemébe, és sok minden más is. Az egész lét, ahogy magukban és egymással vannak, hogy hol helyezkedik el a testük súlypontja, és milyen az izmaik tónusa.

Ha nem veszed fel a kultúra „rezgését”, idegenszerű és érthetetlen leszel a tagjainak, és ők is neked. (Ha voltak múltbéli kudarcaid, ez lehetett az egyik ok.) Azáltal, hogy a testeddel azt csinálod, amit ők, belépsz közéjük. Olyan lesz, mint amikor zaj helyett végre megtalálod a keresett rádióállomást. A belépés által nem csupán rokonszenvessé válsz nekik, de azt is kezded érteni, hogy miről szól a világuk, miként viszonyulnak egymáshoz, mit akarnak egy adott helyzetben.

Amikor a hangképző szerveidet is az anyanyelvi beszélőkhöz hasonlóvá alakítod, nagyon rövid idő, néhány nap alatt kiváló kiejtésre leszel képes. Minden nyelv sajátos dallammintákból áll, és amikor ezeket átveszed, az anyanyelvűek könnyen megértene. Egészen abszurd, hogy ezeket az igen

egyszerű technikákat nem tanítják meg az elején, és emberek tíz évnyi tanulás után olyan akcentussal beszélnek, amit megfelelő módszerrel már a második nap meghaladnának.

Miután magadra öltötted a kultúra tudattalan viselkedésmintáit, és hasonultál hozzájuk, roppant könnyű egy-két kulcsszót meg rövid mondatot hozzátenni. Ezzel szinte észrevétlenül kezdesz el beszélni, és a szavakon kívüli viselkedésed még egy jó darabig a kommunikáció zömét fogja képezni.

5. A tudáshoz sokat kell szenvednem

Egy nyelvet még a leggyakorlottabbak sem tudnak két perc alatt folyékonyan megtanulni. Szükséges hozzá némi összpontosítás és idő. Egy hosszacska kiránduláson szerinted megfeszített izmokkal, összeszorított foggal érdemes görnyedni egy ötvenkilós hátizsák alatt, és azon rettegni, hogy útközben hányszor fogsz elhasalni, vagy könnyedén, vidáman, a tájban gyönyörködve lépkedni? A jó nyelvtanulók többsége azért is olyan sikeres, mert *szerepel a nyelvvel foglalkozni*. Ha csupa olyasmit végzel az új nyelven, ami jól esik, olyan témákkal foglalkozol, amelyek érdekelnek, sokkal gyorsabban haladsz.

Az én gyerekkoromban nyelvtanulás címén a felszabadító szovjet katonák csodálatos tetteit kellett dicsőítenünk. Az az idő szerencsére elmúlt! Az okos nyelvtanuló a hobbjáról olvasgat az új nyelven, olyan zenét hallgat, amit imád, a kedvenc filmjeit szedi elő, és valódi új nyelvű barátokat keres.

A másik fontos tényező maga az elsajátítani kívánt nyelv és kultúra szeretete. Ha tényleg beszélni akarsz egy új nyelvet, vonzónak kell lennie a számodra. Találnod kell valamit, ami tetszik a hangzásában, a vele járó életérzésben. A legtöbb ember nagy nyelveket akar elsajátítani, amelyeknek rendkívül változatos a világa, úgyhogy ez könnyű lesz.

Ha eddig nem élvezted a nyelvtanulást, akkor valamit nem jól csináltál. Minden „nyelvtelhetség”, akit tanulmányoztam, alig várja, hogy a vágyott nyelvvel foglalkozhasson, és élvezhesse a haladással járó extázist. Téged mi ragad meg abban a nyelvben és kultúrában, amit el szeretnél sajátítani? Ha eddig még semmi, itt az idő alaposabban körülnézni benne.

6. Nyelvtant kell tanulnom

Gyerekkorodban a nagymama leült melléd, és tanulmányoztatók a tárgyas ragozást? Valahogy mégis sikerült elsajátítanod (legalábbis remélem). Ugye, milyen érdekes?

Ahogy a magyar nyelvtani szabályokat felismertük tudattalanul gyerekkorunkban, ugyanúgy képesek vagyunk erre az éppen tanult nyelven. Ehhez nem magyarázatok kellene, hanem megfelelő mennyiségű és fajtájú minta. Az agyadnak valódi élethelyzetekre van szüksége, amelyből beszívhatja a nyelvtani szabályokat.

Léteznek nyelvtanulók, akik szeretik a nyelvtani szabályokat böngészni – ha ilyen vagy, persze szórakozhatsz ezzel is. Valójában a szabályok alkalmazásához nem tudatos megértésre van szükségünk. Az ötéves gyerekeknek a leghalványabb fogalma sincs arról, mi az a múlt idejű melléknévi igenév, mégis „magától” egyre helyesebb struktúrákban beszél.

Úgyhogy ha nem szeretsz nyelvtant tanulni, megnyugodhatsz: a valódi nyelvtanulásban ez a rész igencsak mellékes. Az adrenalin szintedet sem tudatosan szabályozod, megvan az erre szolgáló, tudattalan mechanizmusod.

7. Szavakat kell tanulnom

Annál értelmetlenebb dolgot, hogy egy szótárfüzet mellett ülj, és szavakat magolj, nem nagyon tudok elképzelni. A módszer borzalmai mellett azért sem, mert az így „megtanult” szavak nem jönnek elő gördülékenyen az életben. Amikor az új nyelven beszélsz, nincs időd felidézni a szótárfüzet megfelelő oldalát, lefordítani és behelyettesíteni. Az új szavak jelentését különben sem magyar szavakhoz akarjuk kötni, hogy ezzel szétziláljuk a célnyelvű gondolkodást. Az új szókinccset az új nyelven célszerű megjegyezni.

Különálló szavakat eleve nem nagyon érdemes tanulni, csak önmagukban megálló, rövid mondatokat, kifejezéseket. Ezzel mindjárt a bennük lévő nyelvtani minták is elkezdene beépülni a tudattalanunkba. Először is érdekes helyzetekre van szükségünk, amelyekhez az új kifejezések kötődnek. Ha az új mondatokat csak a célnyelven írod ki, majd a következő napokban a megfelelő módon beépíted az életedbe, „maguktól” megragadnak. E tevékenységhez persze kell némi tudatos figyelem, ám ezt a folyamatos épülés és haladás sikerélménye igencsak vonzóvá teszi.

8. Órán és otthoni gyakorlással fogok megtanulni

A csoportos vagy egyéni nyelvóra nagyon jó arra, hogy megismerkedhess új nyelvtani szerkezetekkel meg szavakkal. Csakhogy ezeket utána ösztönössé kell tenned, és ez egyedül nem megy. Ahogy a

szexet sem tudod otthon egyedül gyakorolni, a nyelvet sem. Ha komolyan veszed a dolgot, be kell látnod, hogy a nyelvtanulás nagyobbik része nem „tanulásból” áll, hanem használatból. Szembe kell nézned a ténnyel, hogy valódi, élő, lehetőleg anyanyelvű embert kell találnod, és rendszeresen a célnyelven beszélgetned vele (úristen!).

A legtöbb embernek egy óra tanulásra négy-öt óra használat a helyes arány. Azaz a tanulásod messze legnagyobb része nem az órán történik, és nem is otthon. Mit jelent ez? Azt, hogy *az erőd zömét arra érdemes fordítanod, hogy megtaláld az embered, akivel beszélsz*. Miután megvan ez az úgynevezett *mentorod*, sínen vagy. Szótanulás, a billentyűzet pötyögtetése és egyéb mellékes dolgok helyett erre koncentrálj. Legyen szimpatikus az ember, és első perctől fogva a célnyelven beszélj vele.

9. A nyelvtudáshoz a nyelvre kell figyelnem

Az egész nyelvtanulásban ez a legfurcsább törvényszerűség. Ne is hidd el nekem: próbáld ki. Így hangzik: *Nem akkor haladsz gyorsan, ha tanulsz, hanem akkor, ha el akarsz érni valamit a célnyelven*.

Gondolj bele! Amikor járni tanultál, azért indultál el, mert valahova el akartál jutni. Oda akartál szaladni a nagynénihez, vagy le akartál venni valami érdekes dolgot a polcra. Ez a cél összehangolta az izmaidat, és a lábad magától a megfelelő mozdulatokat tette. A nyelvvel is így van. Amikor nagyon fontos elmondanod, hogy a „cukor” feliratú tégelyben só van, ki fogod fejezni magad. A kétségbeesett kalimpálásod után pedig megkérdezed és egyből megjegyzed az új kifejezéseket.

Hogy ez megtörténhessen, együtt kell főznötök. Vagyis a nyelvhasználathoz valóságos helyzeteket kell teremtened. A mentoraiddal többnyire nem csak ülsz és beszélgetsz, hanem csinálsz valamit. Amikor együtt építetek üvegházat vagy weboldalt, és a nyelv azért kell, hogy elmagyarázhasd az elképzeléseidet, sokkal jobban emlékszel majd az új szavakra és szerkezetekre. Az egész idegrendszered, érzelmi lényed erősebben jelen lesz és valósággal beissza az új tudást.

Emellett persze jó, ha figyelsz is a nyelvre, megkeresed a szavak eredetét, hogy könnyebben megjegyyezhesd őket, gyönyörködsz a hangzásukban, ízlelgeted az érdekes kifejezéseket, mindenhol felírod a neked éppen hasznos új mondatokat, stb. De a fő az, hogy legyen valami valóságos célod, amit az illető nyelven akarsz elérni.

10. El kell utaznom az adott országba

A nyelvtanulás sikeressége meglehetősen kevésbé függ az utcanévtábláktól. Jártál mostanában a pesti belvárosban? Lassan eseményszámba megy magyar szót hallani arrafelé. Tölthetsz évtizedeket Kairóban, ha a baráti köröd magyarokból áll, angolul végzed a munkádat, és csak angolul beszélőkkel érintkezel. Talán pár arab mondatot fölszedsz, de ennyi az egész. Még ha járogatsz is időnként tanfolyamra, nem fognak összekapcsolódni a szavak egészé, nem fogod tudni kifejezni magad, és nem fogod megérteni a helyiek szóáradatát.

Ezzel szemben lakhatsz nyugodtan Sopronban, ha két arab ismerősséddel bérelsz lakást, sok időt töltesz velük, és következetesen csakis arabul szólsz hozzájuk (bármilyen nehéz is eleinte), hamarosan úgy fogsz beszélni, mint a vízfolyás. Ugyanis a nyelvtanulásban a mikrokörnyezeted, a téged körülvevő, neked fontos emberek több, mint 90%-ot számítanak. A tágabb környezet, hogy kik sétálnak az utcán, legfeljebb, ha 10%-ot.

Az anyanyelvűekből alkotott világot még tanácsos kiegészíteni számos egyéb lehetőséggel: tévé, rádió, zene, a telefonod, számítógéped, levelezőprogramjaid célnyelvre állítása, stb. Különösen a nagy nyelveken (amelyeket tanulni szoktak), a mai, globalizált korban olyan jó kis burkot építhetsz magadnak, amely alig különbözik attól, mintha elutaztál volna a célországba.

Azzal, hogy a valóságos életedbe hozod be a nyelvet, még egy rendkívül fontos dolgot teszel: időt teremtesz rá. Ki ér ma rá arra, hogy minden nap külön tanuljon? Viszont *ha beépíted az új nyelvet az életed amúgy is előforduló, rendszeres tevékenységeibe*, szinte az egész nap rendelkezésedre fog állni.

Ennek a kihasználásáról és a sikeres nyelvtanulás számos egyéb fogásáról a [Természetes Nyelvtanulás – így lehetsz nyelvzseni](#) című könyvben is olvashatsz. Ha szívesebben vennél részt élő tanfolyamon, akkor a [Természetes Nyelvtanulás című kétnapos tanfolyamon](#) találkozhatunk. Kellemes felfedezést!

Murányi Péter